

FREMTIDENS KOMPETENCER

I bibliotekssektoren

OPDRAGET

Hvorfor:

- Udsprang fra møde i DialogForum i foråret og tidligere drøftelser; Fremtidens kompetencebehov i bibliotekerne – gerne også med AI
- Spørgsmål vi stillede os:
  - Hvad ved vi (egentligt) om fremtidens kompetencebehov i vores branche? ... ikke nok
  - Hvordan påvirker forandringer i omverdenen ansatte i bibliotekerne (politiske, teknologiske, økonomiske...)?
- Lad os undersøge det....!

Metode:

Undersøge, hvad der er publiceret om emnet
Kvalitative interviews med fagfolk

AGENDA

- 1) Fremtidens rammevilkår og kompetencebehov
- 2) Biblioteket som rød tråd i uddannelse, og PLC'ernes rolle
- 3) Kompetencebehov på folkebibliotekerne - nu og i fremtiden, oplæg til debat
- 4) Kompetencebehov på statslige biblioteksinstitutioner - nu og i fremtiden, oplæg til debat
- 5) AI - fremtiden er her allerede - hvad tanker har I gjort?
- 6) Generelle udviklingsdrivere i sektoren - opsummering
- 7) Dialogspørgsmål og debat

• FREMTIDENS RAMMEVILKÅR

• STØRRE/ANDERLEDES UDNYTTELSE AF BIBLIOTEKSRUMMET - PARTNERSKABER

Vilkår

- Politiske og forvaltningsmæssige forventninger til at biblioteket indgår partnerskaber med foreninger, arkiver mv. i nærområdet og at biblioteksrummet og personalet kan "bookes" til at planlægge og afholde store events for andre dele af forvaltningerne – og selv afholde udgiften
- Bevægelse mod at folkebiblioteker bliver kulturhuse, hvor samlinger danner afsæt for oplevelser – fremfor kun at være noget i sig selv, og det hele foregår i nye flotte bygninger med caféer og studiepladser. Men ikke samme rammelovgivning, som under Biblioteksloven med formål og kriterier
- Bevægelse mod at FFU-biblioteker indgår strategisk i undervisningsmiljø, studiemiljø og informationsforsyningen – også i forhold til studerendes digitale kompetencer bredt
- Nye opgaver indenfor FN Verdensmål, særligt den folkelige deltagelse i grøn omstilling. Regering, KL, UNESCO og andre aktører har øjnene op for at bibliotekerne kan skabe kobling og handling.

Kompetencebehov

- Forståelse for community
- Koordinering og planlægning af events/"oplevelser" - fundraising
- At kunne være "innovativ projektmaker" (projektledelse og -skabelse, entrepreneurship)
- Performative og narrative kompetencer – "ekstroverte profiler"
- Undervisningskompetencer
- Relationelle kompetencer
- Tværfaglighed

FREMTIDENS RAMMEVILKÅR

MANGEL PÅ ARBEJDSKRAFT OG EFTERUDDANNELSE

Årsager:

- Ændringer i uddannelse - færre uddannes med klassiske "bibliotekariske" kompetencer og viden om fx systemhåndtering, søgedatabaser, katalogisering, biblioteksdrift, kildekritik, plagiering, litteratursøgning, systematic review, referencer, mv.
- Konkurrence om medarbejdere fra privat sektor og internt i biblioteksbranchen
- Demografi (pensionering)

Nuværende løsninger:

- Mesterlære (case Roskilde)
- Innovativ søgning efter viden på konferencer, i udlandet o. lign.
- Fagfaglige læringsfællesskaber/netværk
- Mix & match-rekruttering til at dække forskellige behov (kandidater der har sammensat uddannelse fra forskellige linjer/universiteter + forskellige specialister)
- Onboarding får større betydning

Konklusion:

- To skoler/opfattelser - ikke alle synes, der er et problem. Uanset, så rekrutteres ind, spørgsmålet er så (igen) hvordan man onboarder
- Forskel på om man er stor og lille ?

FREMTIDENS RAMMEVILKÅR

BUDGET- BEGRÆNSNINGER

Om folkebiblioteker:

- Kulturområdet er særligt udsat når der er kommunale budgetudfordringer. Det forventes mere af i fremtiden igrundet stigende udgifter til klimatilpasning, velfærdsopgaver mv.
- Biblioteket forventes selv at kunne løfte argumentationen for den værdiskabelse, der ligger ud over det målbare (fx udlån, besøgstal).
- Derudover ændrer budgetbegrænsningerne ikke på efterspørgslen – fx folkebiblioteker, der skal opfylde behov for skolebørn, når skolebiblioteker spares væk.
- Alt i alt er der stigende forventninger til folkebiblioteket, men forventeligt færre midler til at imødekomme dem

Om statslige biblioteksinstitutioner:

- Nedsikringer i en lang årrække på uddannelsesinstitutioner – endnu mere rationalisering forventes
- Også her stigende forventninger og færre midler
- Behov for at se på licensmodeller
- Betalingsmodeller kan være nødvendig ved fx Systematic Reviews

Kompetencebehov (økonomi):

- Økonomisk og kommerciel forståelse – fx når biblioteksydelser skal ses som en vare, der kan sælges
- Projektledelse/effektiviseringsopgaver
- Viden om offentlige styringslogikker
- Fundraisingkompetencer

FREMTIDENS RAMMEVILKÅR

DIGITALISERING - INTERNT

Vilkår:

- Udmøntning af politiske og organisatoriske strategier for at:
  - effektivise arbejdsgange
  - redskab til at bevare samlinger og kulturarv
- Multipel adgang til samme samling øger efterspørgslen – og dermed behovet for digitalisering (nye licensmodeller) i branchen.

Kompetencebehov:

- Forretnings- og organisationsforståelse
- Forståelse af arbejdsprocesser og effektivisering af samme
- Data- og digitaliseringskompetencer
- Ophavsret, licenser – open access

FREMTIDENS RAMMEVILKÅR

LØFTE BORGERNES DIGITALE KOMPETENCER

Vilkår:

- Stadig (stigende) efterspørgsel fra borgerne i digital dannelse – viden om etik og dilemmaer, hvad digital teknologi kan og ikke kan, kildekritik mv.
- Udfordringer med borgernes digitale brugs- og handlekompetencer i brugen af digitale tjeneste (offentlige, såvel som private)
- Børn og forældre – samtaler, vejledning og forståelse af det digitale
- Studerendes digitale kompetencer

Kompencebehov:

- Undervisningskompetencer
- Viden om kildekritik, søgekompetencer, mestring af digitale værktøjer, AI literacy (hvordan man kan bruge det og ikke bruge det)
- Vejledning i børns digitale ressourcer (roblox, mindcraft, snapchat, tiktok etc)

FREMTIDENS RAMMEVILKÅR

A photograph of a man in a wheelchair sitting in a library aisle, reading a book. He is wearing a red and white plaid shirt over an orange t-shirt and blue jeans. The aisle is lined with tall bookshelves filled with books. The lighting is warm and focused on the man.

INKLUSION OG MANGFOLDIGHED

Opgaven:

- Identificere spektrummet af marginaliserede grupper og udvælge målgrupper (Kultur for alle)
- Udvikle services, fx netværk for socialt ekskluderede målgrupper
- Opmærksomhed på udstillinger, klassifikation, arrangementer
- Tale ind i (mis)trivselsdagsorden, ensomhed og behovet for fællesskaber

Kompetencer:

- Kunne fremsøge 'marginaliseret' litteratur og overvåge udviklingen af samlingen
- Formidlingskompetencer
- Kunne skabe partnerskaber med marginaliserede grupper
- Håndtering af poler; emner der kan skabe uenighed mellem borgerne

FOLKEBIBLIOTEKET - KERNEOPGAVEN

Folkebiblioteker:

- Fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger, tidsskrifter, lydbøger, musikbærende materialer og elektroniske informationsressourcer som internettet og multimedier til rådighed
- Udfolde sig i fire rum – inspirationsrummet, læringsrummet, møderummet og det performative rum. Idealet er, at de fire rum skal støtte op om hinanden i realisering af bibliotekets overordnede formål.
- Indgå partnerskaber med andre offentlige tilbud. Partnerskaber skal bidrage til, at biblioteket bliver mere tilgængeligt ved at borgerne møder biblioteket i nye sammenhænge

PLC OG
UNGDOMS UDDANNELSER
BIBLIOTEKET SOM RØD
TRÅD I UDDANNELSE

8/22/2023

Vilkår/opgave:

- Ny PLC-bekendtgørelse 2022:
  - vejlede i litteratur og (fritids)læsning
  - Folkebibliotekerne eksplicit nævnt som ekstern samarbejdspartner
- Kildekritik og informationsøgning som faglige læringsmål både i folkeskolen (via tværgående tema om It og Medier) og på de gymnasiale uddannelser (via bekendtgørelsen af loven om de gymnasiale uddannelser)
- Kompetencebehov
  - Tværfaglighed og tværfagligt sprog
  - Samarbejde og koordinering

FFU-BIBLIOTEKET - KERNEOPGAVEN

Statslige biblioteker:

- Servicering/betjening af moderinstitutionen, forskere, undervisere og studerende
- Deltage i det almindelige lånesamarbejde; stille materialer til rådighed for folkebibliotekerne
- Nå ud til et bredere publikum, engagere sig i samfundet og deltage mere aktivt i det samarbejdende biblioteksvæsen, særligt folkebiblioteket
- Adgang og medskabelse til forskning (mere) adgang til forskning – open acces og open science ... Næste skridt er adgang til data
  - Citizen science kombinerer både inddragelse af borgere/brugere, forskning og videnskab (ikke en kerneopgave, endnu?)

KOMPETENCEBEHOV PÅ FOLKEBIBLIOTEKET - NU OG I FREMTIDEN

INKLUSION

Viden og værktøjer til at sikre kultur for alle, fx være obs på blinde vinkler og mangfoldighed i samlingen

TRENDS & TENDENSER

Kendskab til små og store tendenser, inkl. større agendaer som den grønne dagsorden og hvordan det kan løftes i regi af biblioteket

UNDERVISNING

Didaktik
Pædagogik
Information & media literacy
Emnekendskab
Tilrettelæggelse af undervisningsforløb

DIGITALISERING & TECH

Viden om digitale medier til kommunikation og formidling.
Beherske digitale redskaber
Teknologiske kompetencer, fx kodning, gadgets, ChatGPT

MÅLGRUPPEFORSTÅELSE

Fx kendskab til skoleelevers årshjul og andre vigtige målgrupper i lokalsamfundet samt hvordan man engagerer pågældende community

KULTEVENTS

Organisering og facilitering
Projekt- og procesledelse
Emnekendskab (fx litteratur)
Kommunikation/marketing
Performative kompetencer

FORRETNINGSFORSTÅELSE

Markedsføring af bibliotekets ydelser og egen værdiskabelse
Forretningsudvikling og innovation af nye ydelser, fx vha. design thinking

RELATIONELLE KOMPETENCER

Kunne skabe partnerskaber
Kunne være serviceminded og imødekommende i mødet med borgere

LÆSELYST & MEDIA LITERACY

Viden om forskellige medier og læse-, tekst- og mediepræferencer
Inkluderende blik på læse-, lytte- og visuel kultur

INSTITUTIONSKENDSKAB

Indsigt i kerneopgaven – hvad er et bibliotek og dets opgaver
Forståelse for rammerne – kommunen, økonomi, politik

BIBLIOTEKARISKE KOMPETENCER

Videnorganisering og -struktur
Informationssøgning
Materiale- og mediekendskab
Kildevurdering og referenceinterview
Bibliotekssystemforståelse

KOMPETENCEBEHOV PÅ FFU-BIBLIOTEKET

- NU OG I FREMTIDEN

FORSKNINGSUNDERSTØTTELSE

Funding/forskningsansøgninger
Bibliometriske analysemetoder
Forskningsformidlingsevner
Data management
Open Access og ophavsret

STUDENTERSERVICE

Viden om studieteknikker,
akademiske kompetencer, kritisk
tænkning, digital dannelse
Superbruger i teknologiske
værktøjer
AI literacy

MÅLGRUPPEINDSIGT
Viden om fx de studerendes, samt
underviseres årshjul og
studieordninger, samt aftagernes
behov

UNDERVISNINGSKOMPETENCER

Herunder digital undervisning
Didaktik
Pædagogik
Information & media literacy
Emnekendskab
Tilrettelæggelse af
undervisningsforløb

BIBLIOTEKARISKE KOMPETENCER

Videnorganisering og -struktur
Informationssøgning
Materiale- og mediekendskab
Kildevurdering og
referenceinterview
Bibliotekssystemforståelse

FORRETNINGSFORSTÅELSE

Markedsføring af bibliotekets
ydelser og egen værdiskabelse
Forretningsudvikling og innovation
af nye ydelser, fx vha. design
thinking

RELATIONELLE KOMPETENCER

Samarbejdsevner
Relationsopbygning med kolleger,
undervisere, studerende, forskere,
samarbejdspartnere

KOMMUNIKATIONSKOMPETENCER

Evnen til at kommunikere,
markedsføre, synliggøre
bibliotekets tilbud og
værdiskabelse til undervisere,
studerende, borgere, opad til
moderinstitutionen

AI – FREMTIDEN ER HER ALLEREDE

- Meget er nyt for de fleste – også i denne sektor.
- Strategier er blot i sin vorden – findes endnu ingen oplæg om kompetencebehov og indfrielsen heraf
- Fokus lige nu på at kunne undervise elever i ChatGPT samt have forståelse for etik og dilemmaer ved AI, herunder dens begrænsninger – fx at kende kilden til informationen
- I Københavns Bibliotekers rapport 'Scenarier for den fremtidige kerneopgave' (2018) foreslås det at udvikle et algoritmebaseret anbefalingssystem til bibliotekerne som kan løfte folkeoplysningsområdet. Det skal ske i partnerskab med staten og landets øvrige kommuner, eventuelt folkeoplysningsforbundene, DR, TV 2 og andre udbydere af fællesskabende folkeoplysning – status?
- Anden efterspørgsel på udvikling af øvrige AI-baserede fællessystemer i biblioteksregi?

GENERELLE

UDVIKLINGSDRIVERE DER

PÅVIRKER

BIBLIOTEKSSEKTOREN

OPSUMMERING

- Budgetbegrænsninger – vær kreativ omkring midler
- Mangel på og konkurrence om arbejdskraft – især informationskompetencer
- Biblioteket som scene for nye oplevelser
- Inklusion/diversitet og præferencer blandt brugere
- Digitalisering
- AI

DIALOGSPØRGSMÅL

- Andre vigtige udviklingstendenser?
- Hvad ser I som de(n) største drivere af udviklingen, og hvor tager det os hen?
- Hvordan løser vi udfordringen med manglen på arbejdskraft?
- Hvordan sikrer vi relevant efteruddannelse på områder, der flytter sig meget hurtigt?
- Hvordan har I forholdt jer til AI?

KILDER

- Artikel om kreativ AI: Lars Tvede: Her er de tre store overraskelser ved kunstig intelligens (berlingske.dk) (2023)
- Algoritmer, Data og Demokrati (ADD): [Befolkningsundersøgelse – hovedkonklusioner](#) (2021)
- [Bekendtgørelse af lov om de gymnasiale uddannelser](#) (retsinformation.dk) (2023)
- [Genvej – til dit barns digitale liv | Genvej](#) (2023)
- Interview med biblieksleder Christian Lauersen, Roskilde Bibliotek (juli 2023)
- Interview med lektor og uddannelsesleder Henrik Jochumsen og lektor Tine Schreiber, Københavns Universitet (juni 2023)
- Interview med specialkonsulent Jette Fugl, Københavns Universitet (juli 2023)
- Notat om fremtidens kompetencebehov af karrierekonsulent Ricki Nielsen (juli 2023)
- [Vejledning til bekendtgørelsen om folkeskolens pædagogiske læringscentre](#) (emu.dk) (2023)
- Bekendtgørelse om folkeskolens pædagogiske læringscentre (2022) <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/271>
- Læsere mellem medier. Silkeborgundersøgelsen. Rapport om læse- og mediepraksis blandt børn i 6. og 8. klasse (2022) https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/149472074/L_sere_mellem_medier_FINAL.pdf
- Kulturministeriet, biblioteker (2022) <https://kum.dk/kulturomraader/kulturarv-og-institutioner/biblioteker>
- Kultur for alle – desk research: forskning, projekter og perspektiver (2021) https://centralbibliotek.dk/sites/default/files/dokumenter/Kultur%20for%20alle_desk%20research_august2021.pdf
- Vedledning til tværgående tema i folkeskolens fag, it og medier (2020) <https://emu.dk/sites/default/files/2020-04/lt%20og%20Medier%20-%20vejledning.pdf>
- National analyse af bibliotekstilbud til ungdomsuddannelserne (2019) <https://centralbibliotek.dk/sites/default/files/dokumenter/National%20analyse%20af%20bibliotekstilbud%20til%20ungdomsuddannelserne%20-%20rapport%202019.pdf>
- Fremtidens fag-, forsknings- og uddannelsesbiblioteker – services og kompetencer (2019) <http://www.fremtidensbiblioteker.dk/upl/website/pdf1/Fremtidensffubifinal2.pdf>
- Københavns Biblioteker – Scenarier for den fremtidige kerneopgave (2018) <https://www.kk.dk/sites/default/files/agenda/7f443eec-22e2-41f7-b749-1f885ecc2747/3c7c2fca-dfbc-4ce4-9fa5-a1ae1dae2e06-bilag-4.pdf>
- Analyse af det fremtidige behov for forskningsbiblioteksbetjening (2017) <https://oxfordresearch.dk/publications/analyse-af-det-fremtidige-behov-for-forskningsbiblioteksbetjening/>

BILAG

AI – FREMTIDEN ER HER ALLEREDE

PROGNOSER FOR KREATIV AI FOR ÅRENE 2023-2029 – FORUDSAGT AF SUPERTRENDS EKSPERTER

2023	Et stort musikmærke skaber en global talentkonkurrence om den bedste fjernproducerede solo tilføjelse til dens numre.
2023	Det første nye musikinstrument, hvori AI er dybt integreret, ser dagens lys.
2025	AI kan konvertere én historie afbildet i en film på en så overbevisende måde, at den bliver en bestsellerbog.
2025	En organisation udgiver dashboards, der kan spore den offentlige stemning omkring ethvert større emne i realtid. Dette gøres ved at kombinere tonen og stemningen i nyhedsudgivelser såvel som på sociale medier.
2026	AI vil være i stand til at skabe dynamiske, adaptive noder til kompleks musik.
2026	Det første top 10 hit på en af de største hitlister bliver skrevet, indspillet og produceret af et barn under ti år. Fra 2026 vil musikværktøjerne nemlig være så effektive og brugbare, at selv legende børn vil være i stand til at skabe relevante og gode sange.
2026	Den første Hollywood-film, der udelukkende bruger AI-skabt underlægningsmusik, udkommer.

2027	Avancerede AI-karakterer i både spil og film bliver så virkelighedstro, at seerne ikke kan se forskel på skuespil, der er digitalt skabt og er ægte.
2027	Efterhånden som det bliver mere almindeligt at dække hele vægge med digitale skærme, opstår der en global "screen art" bevægelse.
2027	En storfilm omdannes automatisk til et videospil af en AI.
2027	En medievirksomhed lancerer massetilpassede podcasts genereret af stemmer, der er ai-drevet. Den kunstige nyhedslæser fortæller om præcis den kombination af historier, som en bestemt person er interesseret i, og den tilpasser fortællingen til den ønskede længde, om det så er f.eks. 4 eller 45 minutter. Men desuden kan brugeren til enhver tid afbryde podcasten for at deltage i en samtale med den, hvorved den også fungerer som en informeret chatbot.
2027	Integration af augmented reality-teknologier (AR) i dybdegående journalistik overlejrer relevante nyhedsresuméer til fysiske objekter og mennesker. For eksempel vil du kunne se seneste nyheder relateret til en bestemt organisation på dens bygning.
2028	Der produceres en film, hvor brugerne kan redigere eller ændre den tilknyttede musik.
2028	E-bogslæsere kan automatisk indstille bogen til at ændre kompleksiteten af skrivestilen.
2029	En app integrerer automatisk nyheder med Google Earth eller en lignende tjeneste, så brugeren automatisk kan se, hvor hver nyhed finder sted.